

TÁRSASÁGI HÍREK

GYULAI ÁGOST (1868—1957)

Gyulai Ágosttal nem is a tegnap, hanem a tegnapelőtt tudományos életének öreg tanúja távozott el közülünk. Hosszú életpályájának jelentősebb állomásai: a budapesti polgári tanárképzőnek, az ún. Pedagógiumnak előbb tanára, majd igazgatója volt, s 1918-ban a debreceni egyetemen magyar irodalomtörténetből magántanári képesítést szerzett. Nem volt nagy termékenységű tudós, amellest érdeklődése kettős irányban mozgott. Mint főiskolai igazgató a neveléstudományhoz is közelkerült, hosszú ideig titkára volt a Magyar Pedagógiai Társaságnak és szerkesztette folyóiratát: a Magyar Paedagógiát, amelybe maga is számos kisebb cikket és könyvismertetést írt.

Pályáját mégis irodalomtörténészként kezdte, s ezirányú tájékozódása, ha olykor a háttérben is, mindvégig megmaradt. Első műve: *A budetini monda* (Bp. 1891, még Griesbach néven) világosan mutatja elindulását az akkor uralkodó pozitívista tárgyörténeti irányból: szabályos tárgyörténeti módszerrel a monda eredetét, feljegyzi és

feldolgozóit taglalja. Később számos népszerűsítő irodalomtörténeti előadást tartott az Urániában, s ezeket nyomtatásban is kiadta (Képek Vörösmarty, Madách, Shakespeare stb. életéből). Szemléletében teljesen és mindvégig a „rég iskola” tanítványa volt: Beöthy Zsolt szintézisét tette magáévá, s az újabb irodalomtörténeti irányokról már nem vett tudomást.

Maradandót Arany János dalgyűjteményének kiadásával alkotott; az 1952-ben megjelent kötetben a dalszövegek filológiai gondozása az ő munkája. Arany népdalidézeteinek, közléseinek, a gyűjteményben szereplő dalok variánsainak és lelőhelyeinek kiderítése hosszú, pontos kutatással annyi eredményt hozott, hogy a kiadást fontos folklorisztikai segédkönyvvé tette. Érdekes színtartalmat képvisel a jórészt szaktudományi és népszerűsítő dolgozatok közt Thomas Mann Fiorenzájának fordítása (1923). — Az irodalomtörténet elsősorban mint Aranykutatóra fog Gyulai Ágostra emlékezni.

Barta János

NAGY SÁNDOR 80 ÉVES

Amikor zászlót hajtunk a vállán 80 évvel is fiatalosan tervezgető Nagy Sándor előtt, lehetetlen meg nem emlékezni irodalomtörténetészeink egykori, ma már feledésbe menő típusáról. Ötven egynéhány évvel ezelőtt az irodalomtörténetet főként középiskolai tanárok művelték az ország legkülönbözőbb részeiben szétszórta. Könyvtáraktól távol, kollégáktól és idősebb professzoroktól elszakítva, az iskola sokféle megkötöttsége között különösen rögös út volt a pályakezdés. A tárgyszeretet és a kitarás azonban legyőzte az akadályokat: a vidéki magányban cikkek, kiadások, sőt monográfiák születtek, A fiatal Nagy Sándor is egy nagyarányú Tompa-életrajz megírásán munkálkodott szászvárosi (Hunyad m.) magányában, noha az egyete-

men még csaknem a magyar nyelvészettel jegyezte el Simonyi Zsigmond.

A könyv megírása egy szerencsejobb pályatársnak jutott osztályrészül, de az értékes előmunkálatok hat terjedelmes cikk alakjában megjelentek 1910 körül szakfolyóirataink hasábjain. Ez idő tájt nyúlt először ahhoz a két témakörhöz, amely aztán évtizedeken át foglalkoztatta: Arany Toldijához és a humor irodalmi formáihoz. Az előbbi téren első eredménye Lehr Albert-díjjal jutalmazott értekezése a János vitéz és Toldi összevetéséről. Ugyanez évben (1914) lát napvilágot Mikszáth humoráról szóló, ma is gyakran idézett tanulmánya. 1926-ban Budapestre telepszik, a Szent István Gimnázium tanára lesz. Nehéz körülményei ellenére is két munkája készül el: egy népszerűsítő kötet Jókairól, s egy a maga